

Rättsavdelningen
Kristina Hedberg
Kristina.hedberg@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över promemorian **Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst (Ds 2024:13)**

Socialdepartementets dnr. S2024/01282

Socialstyrelsen välkomnar förslaget till lag om socialtjänstdataregister med tillhörande förordning. Myndigheten ställer sig positiv till utredningens förslag vilka syftar till att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst genom att stärka den nationella statistiken inom socialtjänsten. Myndigheten ser att förslagen ger möjlighet till förbättrade underlag för framställning av statistik, uppföljning, utvärdering, epidemiologiska studier och forskning. Socialstyrelsen delar vidare bedömningen i promemorian att regleringen, för att vara långsiktigt hållbar över tid, behöver kunna anpassas till förutsättningarna som finns för uppgiftsinlämning hos verksamheterna inom socialtjänsten. Genom den föreslagna lagen med tillhörande förordning får myndigheten även ett tydligare och mer rättssäkert stöd för myndighetens personuppgiftsbehandling.

Socialstyrelsen tillstyrker därför i huvudsak utredningens förslag med de synpunkter som redovisas nedan.

Särskilt om vissa förslag och överväganden

6.3.3 Uppgifter om avlidna personer

Enligt förslaget ska lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen även gälla vid behandling av uppgifter om avlidna personer. Socialstyrelsen tillstyrker förslaget men anser att det bör tydliggöras i lagen att den *i tillämpliga delar* gäller även vid behandling av uppgifter om avlidna (jfr promemorian s. 305). Ett sådant tillägg skulle också göra att bestämmelsen skulle få motsvarande lydelse som 5 § i Utredningen om hälsodataregisters förslag till hälsodataregisterlag (se *Ett nytt regelverk för hälsodataregister* SOU 2024:57).

8.2.7 Det ska finnas en uppgiftskatalog i förordning

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att det i förordning ska tydliggöras vilka personuppgifter som får behandlas i ett socialtjänstdataregister.

Myndigheten har dock följande synpunkter när det gäller förslaget till 4 § första stycket 1 socialtjänstdataregisterförordningen.

Personnummer eller samordningsnummer

I avsnittet om personnummer eller samordningsnummer konstaterar utredningen att det inte är lämplig att registrera uppgift om födelsedata för att identifiera en enskild som saknar annat identifikationsnummer och att insamling av mängduppgifter bör utgöra tillräckligt underlag i dessa fall. Socialstyrelsen vill med anledning av detta lyfta betydelsen av att myndigheten även fortsättningsvis får möjlighet att samla in uppgifter på individnivå med tillfälliga id-nummer. Utan tillgång till tillfälliga id-nummer förlorar myndigheten sätt att kontrollera och förstå inrapporterade uppgifter. Det räcker inte med endast mängdstatistik för att få tillräckligt bra underlag. Om statistik som kan visa på insatser för personer utan personnummer eller samordningsnummer fortsatt ska produceras med samma kvalitet bör det därför finnas möjlighet att samla in uppgifter på individnivå med tillfälliga id-nummer. Om numret inte får vara baserat på födelsedata behöver myndigheten istället utöka insamlingen med något annat nummer som avser unika individer vilket kräver mer hantering för kommunerna. Något som inte ter sig ändamålsenligt. Därför bör förfarandet med födelsedatum vara möjligt - åtminstone i de fall det bedöms vara absolut nödvändigt. Exempelvis publicerade Socialstyrelsen den 1 oktober 2024 officiell statistik om antal ensamkommande barn och unga med heldygnsplacering beslutade 2022. Denna statistik efterfrågas både av kommuner och av Regeringskansliet. För att kunna publicera tillförlitlig statistik behöver dessa individer registreras med ett unikt nummer, som exempelvis består av ÅÅÅÅMMDD tillsammans med en bokstav och tre siffror. Om kommunerna inte får skicka in tillfälliga id-nummer skulle myndigheten behöva utöka insamlingen med andra uppgifter, exempelvis ”något unikt nr inom kommunen för barnet som inte är födelsedata”, ”ålder på barnet” och dessutom eventuellt om det avser ett ”nytt barn/första insats” eller ”uppdaterad insats” och så vidare. Allt för att kommuner skulle kunna fortsätta rapportera information avseende just det barnet. Annars är det inte möjligt att urskilja barn som fått sin första insats från barn som fått en ändrad insats.

Kön och födelseår samt folkbokföringsort och födelseort

Så som förslaget till 4 § första stycket 1 socialtjänstdataregisterförordningen är formulerad får uppgifter om *personnummer* eller *samordningsnummer*, *kön*, *födelseår*, *folkbokföringsort* och *födelseort* behandlas i ett socialtjänstdataregister. Under rubriken *Kön och födelseår* framgår (s. 165)

att uppgifter som direkt kan utläsas ur ett personnummer bör kunna behandlas av Socialstyrelsen. Som exempel på sådana uppgifter nämns utöver *kön* och *födelseår* även *ålder*. Under rubriken *folkbokföringsort och födelseort* framgår i sin tur att i begreppet *födelseort* ryms uppgift om *födelseland*. Detta gör att det är svårt att förstå exakt hur punkten i paragrafen ska tolkas. Den kan å ena sidan tolkas som en uttömmande lista över vad som får behandlas i registret. I så fall bör det enligt Socialstyrelsens mening framgå direkt ur författningstexten att även uppgifter om *ålder* och *födelseland* får behandlas. Om författningstexten å andra sidan inte ska ses som en uttömmande lista, utan som mer som övergripande kategorier där det går att tolka in underkategorier, bör det i den fortsatta beredningen istället övervägas om bara *personnummer* och *samordningsnummer* samt *folkbokföringsort* och *födelseort* ska nämnas i författningstexten. Oavsett avsikt bör alltså uppräkningslistan av uppgifter vara konsekvent beskriven i författningstexten i förhållande till löptexten i promemorian för att göra paragrafen lättare att förstå.

9.3 Begränsning och kontroll av tillgången till personuppgifter

I promemorian föreslås vidare att det ska införas en bestämmelse i lagen om begränsning och kontroll av tillgången till personuppgifter. När det gäller behörighetsregler i registerlagstiftning brukar begreppet *åtkomst* användas istället för tillgång, se exempelvis 8 kap. lagen (2018:1212) om nationell läkemedelslista. I författningstexten används tillgång och åtkomst dessutom parallellt på ett sätt som kan skapa osäkerhet vid tillämpningen. För att följa allmänt använd terminologi och för att göra texten lättare att förstå anser Socialstyrelsen därför att författningstexten bör ändras så att ordet tillgång byts ut mot åtkomst i både rubriken och i första stycket i paragrafen.

14 Bemyndiganden och ikraftträdande

I promemorian föreslås att den nya lagen med tillhörande förordning ska träda ikraft den 1 januari 2026 men att bestämmelserna i 17 § i den föreslagna lagen och 6 och 7 §§ i den föreslagna förordningen ska tillämpas först den 1 januari 2027. Socialstyrelsen anser att den föreslagna tiden är snävt tilltagen och att tiden ger myndigheten begränsade möjligheter att meddela ytterligare föreskrifter om hur uppgiftsskyldigheten ska fullgöras till den 1 januari 2027 utöver de uppgifter som myndigheten redan idag samlar in. Myndigheten anser samtidigt att det är angeläget att det nya regelverket för socialtjänstdataregister träder i kraft så snart som möjligt i anslutning till en ny socialtjänstlag.

Förslaget innebär vidare att Socialstyrelsen får bemyndigande att meddela föreskrifter om hur uppgiftsskyldigheten ska fullgöras. Av förslaget till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser framgår i den delen att de aktuella bestämmelserna i 17 § andra stycket i den föreslagna lagen och 7 § i den tillhörande förordningen ska tillämpas först den 1 januari 2027. I *Gröna*

boken – Riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1) anges (s. 102) att det är möjligt att meddela föreskrifter med stöd av ett bemyndigande i en lag som inte har trätt i kraft, under förutsättning att föreskrifterna träder i kraft tidigast samma dag som lagen träder i kraft. Socialstyrelsen anser mot bakgrund av det att formuleringen ”ska tillämpas först den 1 januari 2027” gör det otydligt om myndigheten före detta datum kan besluta om föreskrifter som träder i kraft den 1 januari 2027 när bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i lagen och förordningen ska börja tillämpas.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Natalia Borg, Mattias Fredricson, Mona Heurgren, Sabina Orstam och Pär Ödman deltagit. Juristen Kristina Hedberg har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Kristina Hedberg